

Helsingfors/Mariehamn 8.2.2017**Nr 5/17****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
14.12.2016, nr 173/2016.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om marknadskontrollen av vissa produkter, antagen av lagtinget 14.12.2016.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagen innehåller bestämmelser om tillsyn och övervakning av om vissa produkter överensstämmer med gällande produktsäkerhetskrav (marknadskontroll). Landskapslagen är horisontell till sin karaktär, vilket innebär att den innehåller bestämmelser som gemensamt ska tillämpas på vissa produktspecifika lagar. Landskapslagen föranleds av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen är enligt dess 1 § tillämplig på den marknadskontroll som omfattas av tillämpningsområdet för landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven, landskapslagen om tillämpning på Åland av rikslagen om elsäkerhet och landskapslagen om tillämpning på Åland av rikets hissäkerhetslag.

Med beaktande av landskapslagens tillämpningsområde berör den i första hand näringsverksamhet, som med vissa undantag utgör landskapsbehörighet enligt självstyrelselagens 18 § 22 punkt, samt konsumentssäkerhet (produktsäkerhet), som är att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 12 och 22 punkter.

Landskapslagen berör även landskapets myndigheter, allmän ordning och säkerhet samt natur- och miljövård på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 6 och 10 punkterna i självstyrelselagen.

Den aktuella landskapslagstiftningen gäller även statsmyndigheternas organisation och verksamhet, främjande av konkurrens och konsumentskydd samt standardisering, vilka utgör riksbehörighet enligt 27 § 3, 10 och 19 punkterna i självstyrelselagen.

Bestämmelser som utgör riksbehörighet kan jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas i landskapslagstiftningen endast om de i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i en rikslag. Riksdagen antog 15.12.2016 i andra behandlingen lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016, nedan rikslagen). Republikens president stadfäste rikslagen 16.12.2016, således efter det att lagtinget antog landskapslagen. Eftersom någon motsvarande rikslag således inte fanns vid tidpunkten för lagtingets beslut, utgör landskapslagen till dessa delar en behörighetsöverskridning.

Det som anförs ovan beträffande självstyrelselagens 19 § 3 mom. gäller även hänvisningen i landskapslagens 4 § 2 mom. till rikslagens bestämmelser om tullens ansvar vid gränskontroll samt om säkerhets- och kemikalieverkets ansvar för marknadskontroll av produkter i frågor som hör till rikets behörighet.

En närmare beskrivning över behörighetsfördelningen intas i utlåtandena över de produktspecifika landskapslagar som landskapslagen ska tillämpas på.

I landskapslagens 3 kap. finns bestämmelser om tillsynsåtgärder såsom rätten att företa inspektioner och att ta prover, rätten att få information och att lämna ut sekretessbelagda uppgifter samt vidtagande av tvångsåtgärder såsom återkallelse och förbud. Bestämmelser om vite och tvångsutförande finns i landskapslagens 25 §. I landskapets behörighet ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden, medan bestämmelserna om tvångsmedel med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen kan intas i landskapslagen. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket, och de utgör enligt det som anförs ovan till denna del behörighetsöverskridningar. Ålandsdelegationen noterar i sammanhanget att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I landskapslagens 8 § om rätt att företa inspektioner har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats.

Landskapslagens 13 § berättigar tillsynsmyndigheten att anlita utomstående experter vid undersökning, testning och bedömning av en produkts överensstämmelse med kraven. Med anledning härav påpekas att grundlagens 124 § innehåller bestämmelser om de förutsättningar under vilka offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter. Enligt sist nämnda paragraf kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter genom lag eller med stöd av lag om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. De uppgifter landskapslagen avser innefattar inte betydande utövning av offentlig makt. Genom bestämmelserna i landskapslagen och de allmänna förvaltningsbestämmelserna i landskapslagstiftningen uppfylls, enligt Ålandsdelegationens uppfattning, förutsättningarna för i landskapslagen avsedd överföring av förvaltningsuppgifter.

Landskapslagens 3 § förutsätter att en produkt som omfattas av bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper (nedan blankettlagen) ska bedömas av ett i blankettlagen avsett anmält organ. Landskapslagens 23 § förpliktar tillsynsmyndigheten att informera det behöriga anmälda organet om åtgärder som tillsynsmyndigheten riktat mot en ekonomisk aktör med anledning av en produkt som strider mot kraven. Den rikslag som antagits genom blankettlagen är, liksom föreliggande landskapslag, horisontell till sin karaktär vilket innebär att den innehåller bestämmelser som gemensamt ska tillämpas på en rad olika produktspecifika lagar. Ålandsdelegationen avgav 21.12.2016 utlåtande över blankettlagen. Tillämpningen av hänvisningarna i landskapslagen till blankettlagen förutsätter att även blankettlagen träder i kraft.

Enligt landskapslagens 24 § ska tillsynsmyndigheten, som enligt landskapslagens 4 § 1 mom. i första hand är landskapsregeringen, utan dröjsmål informera landskapsregeringen, rikets berörda tillsynsmyndigheter, den Europeiska kommissionen och andra medlemsstater om ett beslut som den fattat, om tillsynsmyndigheten bedömer att en produkts bristande överensstämmelse med kraven inte begränsas endast till åländskt territorium. Enligt Ålandsdelegationens bedömning utgör denna anmälningsskyldighet gentemot Europeiska unionen och dess medlemsstater en skyldighet för Finland som medlemsstat, och berör därigenom förhållandet till utländska makter, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt. Däremot ingår det i landsregeringens myndighetsutövning enligt 4 § att anmäla de i landskapslagen avsedda besluten till behörig riksmyndighet, som vidareförmedlar meddelandet till Europeiska kommissionen och dess medlemsstater. Inget hindrar dock att landskapsregeringen därjämte informerar även utländska aktörer om besluten, varför landskapslagens 24 § inte föranleder anmärkningar från behörighetssynpunkt.

Besvärshästämelsen i landskapslagens 26 § överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

Landskapslagen utgör en del av den produktssäkerhetslagstiftning som föranleds av Europeiska unionens regelverk. Beträffande bedömningen av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk har en överenskommelse ingåtts 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet. Delegationen konstaterar att justitieministeriet beträffande den här aktuella landskapslagen meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen avsedd bedömning.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har ovan i utlåtandet konstaterat att landskapslagen utgör en behörighetsöverskridning till den del den reglerar ärenden som utgör riksbehörighet, eftersom någon motsvarande rikslag inte fanns vid tidpunkten för antagandet av landskapslagen. Landskapslagen innehåller huvudsakligen tillsynsbestämmelser samt bestämmelser om tvångsåtgärder. Dessa bestämmelser innebär ofta ingrepp i grundrättigheterna, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 2 punkt. Av framställningen ovan framgår att landskapslagen dessutom berör andra rättsområden som utgör riksbehörighet. Eftersom de kvarstående bestämmelserna i landskapslagen inte utgör en fungerade helhet bör landskapslagen förordnas att förfalla i dess helhet.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare